

Thema: De mens – lofschepper of lefschopper?

Orde van dienst

Voorzang: Gezang 21,1.3

Votum en Groet

Zingen: Gezang 21,7

Schuldbelijdenis en genadeverkondiging

Zingen: Gezang 423,1.2

Regels voor het nieuwe leven

Zingen: Gezang 423,3.4

Gebed om het licht van de Geest

Schriftlezing: Psalm 8 en Hebreëen 2,5-10

Zingen: Psalm 8,1.3.4.6

Verkondiging van Psalm 8

Zingen: Gezang 281

Dankzegging en voorbeden

Collecte

Zingen: Gezang 434,2.5

Zegen

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!

Een aantal jaren geleden speelde Kasparov, toen nog wereldkampioen schaken, een wedstrijd van zes partijen met een computer - *Deep Blue*.

Een spannende gebeurtenis: mens tegen machine.

En voor velen was het een grote schok toen de mens deze tweekamp verloor – niet het minst voor de wereldkampioen zelf.

Ik zie nog de beelden voor me van de letterlijk en figuurlijk verslagen Kasparov, toen hij van de tafel opstond, nadat hij zijn nederlaag had moeten toegeven.

De kranten stonden er vol van.

Dat was nog eens nieuws: de mens verliest van de machine, de maker legt het af tegen zijn maaksel.

Wat een afgang!

En hier en daar kon je science-fiction-achtige verhalen lezen hoe de machine op het punt stond de mens van het toneel te verdrijven en de macht over te nemen.

Gelukkig klonken er ook wel nuchterder geluiden.

Alsof de mens niet allang op vele punten door de machine is ingehaald.

Niemand ligt er toch wakker van dat b.v. een auto sneller gaat dan een mens?

Bovendien, blijft het juist niet de grootheid van de mens, dat hij in staat is zo'n computer uit te vinden, die zelfs een wereldkampioen schaken kan verslaan?

Maar wat bij mij is blijven hangen is toch dat gevoel, dat kennelijk bij velen aanwezig was - dat gevoel van ontzetting, dat een machine een mens te slim af zou zijn.

Dat gevoel van verbijstering, dat het maaksel zijn maker mat zet.

Dat besef van: dit kan toch niet waar zijn!

Hier worden de verhoudingen toch ontoelaatbaar verstoord!

En ik dacht: voelen wij mensen op zo'n moment niet aan den lijve, wat God moet voelen als Hij naar óns kijkt en óns bezig ziet.

God, de Schepper - wij, zijn schepselen.

Zijn ook wij, mensen, niet ontoelaatbaar bezig Hem naar de kroon te steken.

Hoever zijn wij dan verwijderd geraakt van de mentaliteit van de dichter van Psalm 8!

Die had nog de juiste verhoudingen in de gaten.

Die wist nog wat het betekende schepsel te zijn, schepsel dat zijn Schepper eert en hoog houdt.

Ik vraag me af, of het lied van Psalm 8 niet in het hart van de dichter is geboren, terwijl hij een kind, een zuigeling nog, in zijn armen had.

Ik zie hem in gedachten staan, op een nacht, op het platte dak van zijn woning, onder de oosterse sterrenhemel, met dat kind in zijn armen, omhoog kijkend.

Een telg uit dat geslacht van Abraham, met wie God zijn verbond sloot en aan wie Hij ooit beloofde: *Ik zal jouw volk zo groot maken als er sterren aan de hemel staan.*

En hier staat hij nou, met zijn kind.

De concrete vervulling van die belofte van God.

Eén van de vele nakomelingen die God aan Abraham beloofde.

En dan dringt zich een loflied aan hem op.

Onbedwingbaar uit de blijdschap van zijn hart zich in een jubeltoon: *O HERE, onze Heer, hoe heerlijk is uw naam op de ganse aarde. U, die uw majesteit toont aan de hemel.*

De HERE, Jahwe – wat een God!

De zanger ziet de sterrenhemel als een bewijs van Gods koninklijke macht.

En elke gelovige valt hem daarin bij.

En wij kunnen het eenvoudig niet begrijpen, dat er mensen zijn, die het zelfde zien als wij – de sterrenwereld, de bergmassieven, een ontluikende roos, een pasgeboren mensenkind bij wie alles functioneert... we kunnen het eenvoudig niet begrijpen, dat velen dat zien en zich wel verwonderen, maar niet God, de Schepper, daarin en daarachter zien.

We snappen niet dat mensen er blind voor kunnen zijn hoe God daarin zijn majesteit laat zien.

Zo'n kindje b.v., dat kunnen wij toch niet maken.

Ja, zo wordt er soms wel heel brutaal over gesproken, over een kindje maken.

Maar wie dat zegt, weet niet waar hij het over heeft.

Nee, dit is een Góds wonder, om stil van te worden.

Maar dan wel een stilte, waarin de lofprijzing alle ruimte krijgt.

Ja, alleen al door er zo te zijn, in zijn hulpeloze afhankelijkheid, huilend om de moedermelk en daarna tevreden geluidjes makend – alleen zo al is zo'n babietje bezig God te eren en groot te maken.

Voor wie het maar horen wil klinkt uit zo'n kindermondje de jubelzang op de God van het leven.

En God in de hemel geniet.

Zo'n klaaglijk babyhuiltje, zo'n kirrend, innig-tevreden lachje van een kindje na z'n voeding, het overstemt voor Hem heel het pocherig gebral en geschreeuw van al die lefschoppers, die een grote mond tegen Hem opzetten en die menen Hem niet nodig te hebben.

In hun hulpeloze afhankelijkheid zijn zuigelingen herauten van de wondermacht van de Schepper.

En als dan de dichter van het kind in zijn armen opkijkt náár de sterrenhemel, dan beseft hij dat hij zelf in wezen niet veel meer is dan zo'n zuigeling.

Als hij dat machtige hemelgewelf ziet en hij beseft hoe moeiteloos God dat met zijn vingers in elkaar geknutseld heeft, zoals een pottenbakker een mooie schaal van aardewerk - dan stukt hem de adem in de keel.

En hij ziet zichzelf staan in al zijn kleinheid en nietigheid.

En hij fluistert stil: *God, wat is de mens, dat U hem gedenkt, en het mensenkind dat U naar hem omziet?*

Wat is de mens?

Als de dichter dat zo verzucht, onder de indruk van Gods grootheid, dan verwacht je toch haast dat hij zeggen zal: *De mens stelt in wezen niets voor!*

De mens is als het er op aan komt niet meer dan een mier, die je zomaar vertrapt, een mug die je met gemak doodslaat.

Maar dat zegt hij niet.

Waar hij verwonderd over is, dat God die nietige mens een onvoorstelbaar hoge positie heeft gegeven.

In het geheel van Gods indrukwekkende schepping heeft de mens een ereplaats ontvangen.

God heeft de mens bijna goddelijk gemaakt.

Of, zoals andere vertalingen zeggen, weinig minder dan de engelen, de leden van Gods hemelse hofhouding.

Psalm 8 is duidelijk de echo van het scheppingsverhaal uit Genesis 1, waar verteld wordt dat God de mens geschapen heeft naar zijn beeld.

De mens vertoont het beeld van God.

Ik vroeg zo-even: wat stelt de mens voor?

Nu, de mens stelt God voor.

Dat is zijn hoge waardigheid.

Hier op aarde vertegenwoordigt hij God.

Hij is Gods onderkoning.

Al het geschapene heeft God in de hand van de mens gegeven om er over te heersen.

Als enige in de schepping draagt de mens verantwoordelijkheid.

Verantwoordelijkheid voor zichzelf en voor al het geschapene.

En verantwoordelijkheid wil zeggen, dat van de mens geroepen antwoord verwacht wordt.

En wat kan dat antwoord anders zijn dan de lofzegging?

De mens is geroepen de mond, de spreekbuis van de schepping te zijn.

En zo zien we in dit lied hoe de eer van de mens verbonden is met de eer van God.

Die eer van God en de eer van de mens gaan onlosmakelijk samen.

De eer van God is de eer van de mens.

Het is ook van groot belang te letten op de woordkeus van de dichter.

Alle accent blijft vallen op God. *Ú hebt hem bijna goddelijk gemaakt.*

Ú hebt hem met heerlijkheid en luister gekroond.

Ú doet hem heersen over de werken van uw handen.

Alles hebt ú onder zijn voeten gelegd.

De eer van de mens komt niet daarin uit wie hij is tegenover de schepping,

maar in wie hij is tegenover de Schepper.

God eert zichzelf door de mens zo hoog te eren.

De mensheid van de mens is verankerd in de Godheid van God.

De bestemming van de mens is lofzegger, lofschepper te zijn.

Op een andere wijze komt hij niet tot zijn recht.

Het opvallende van psalm 8 is dat de mens in het middelpunt staat, in het hart van de psalm, maar dat alles draait om God.

De mens mag koning zijn, maar tot eer van God.

Kijk maar naar het begin en naar het einde van dit lied.

Zoals de psalm begint, zo eindigt hij:

O Jahwe, onze Heer, hoe heerlijk is úw naam op de ganse aarde!

Iemand heeft hiervan gezegd: “Die begin- en eindzin mag je zien als twee gebogen handen die het geheimenis van de mens teer omsluiten.”

Alleen als God tot zijn eer komt, kan de mens heerser zijn.

Heerser over de dierenwereld.

Heerser over de krachten der natuur.

Alleen zo kan hij de mens zijn, die binnendringt in de wereld van sterren en planeten en in de wereld van atomen en microben.

Alleen zo kan hij de mens zijn die met deltawerken de elementen temt en met verfijnde precisie een oog opereert.

Alleen zo kan hij de mens zijn die verbazingwekkende communicatietechnieken ontwerpt en de meest ingewikkelde computersystemen uitdenkt.

Alleen zo - d.w.z. als lofschepper!

Maar nu de werkelijkheid.

De mens die geen lofschepper meer is, maar lefschopper werd.

Niet de mens van Genesis 1, maar van Genesis 3 die zo wijs wil zijn als God.

De mens die God naar de kroon steekt.

De mens die uit de beschutting van die beschermende handen is weggebroken als uit een gevangenis om op eigen benen te staan.

De mens die zijn maker probeert mat te zetten.

De mens die denkt autonoom te kunnen zijn en zichzelf de wet te kunnen stellen.

Als de mens God niet meer de eer geeft, die Hem toekomt, dan is de mens ook geen mens meer.

De mens die weigert hier op aarde het beeld van God te vertonen, die raakt ont-menselijk, ontaard.

En dan loopt het ook hopeloos mis in de schepping.

Want de mens, die God niet als Heer erkent, kan ook zelf geen goede heer zijn.

Zijn heersen wordt overheersen, tiranniseren.

Met alle kwalijke gevolgen van dien.

Bij zo'n tiran heeft de rest van de schepping te lijden.

En dat zien we dan ook b.v. met de milieuproblematiek van onze tijd.

Of aan de bio-industrie.

Dat heeft alles te maken met een mens, die onverantwoordelijk omgaat met het geschapene.

Denk maar aan de problematiek van de varkenspest van enkele jaren terug.

En de ellende van de BSE-koeien van de laatste tijd.

En de mond- en klauwzeertoestanden bij schapen en geiten.

Met alle vreselijke en verdrietige gevolgen van dien.

Varkens en biggen en koeien, schapen en geiten, die op grote schaal moeten worden afgemaakt.

Is dat wat God bedoelde, toen Hij alles onder de voeten van de mens legde: de schapen en de runderen en ook de varkens?

En laten we de schuld maar niet aan de boeren geven.

Want hangt dit niet samen met de inrichting van onze economie, waar we allen verantwoordelijkheid voor dragen - ook u en ik?

Is dit niet het wanproduct van hoe we als mensheid onze verantwoordelijkheid m.b.t. de schepping verstaan?

Heeft het niet o.a. te maken met een ongeremde drift om te consumeren, die onze boeren drijft tot een vorm van produceren die uit den boze is?

En dit is dan nog maar één aspect van hoe de van God geëmancipeerde mens zijn verantwoordelijkheid waar maakt.

Je kunt ook denken aan de brutale wijze waarop de mens sleutelt aan de genen van planten, dieren en zelfs mensen.

De vermetelheid waarmee men doorgaat op het gebied van het klonen van embryo's.

De dристheid van wetenschappers, die voor geen grens willen stilstaan.

De mens als lefschopper, die van geen God weten wil.

Maar die daarmee zijn menselijke waardigheid verliest.

Die in zijn wetenschappelijke wijsheid dan ook niet meer verder kan komen dan dat de mens een veredeld dier is, een naakte aap en niet meer dan dat.

Een verworden Godsbeeld levert per definitie een verworden mensbeeld!

En daarvan is al het geschapene de dupe.

Ik denk aan het hoogst actuele woord van de profeet Hosea:

Omdat er geen trouw, geen liefde en geen kennis van God is in het land ... daarom treurt het land, en al wat er in woont verkwijnt, zowel het gedierte des velds als het gevogelte des hemels; ja, zelfs de vissen der zee komen om (4,1-3).

Je ziet gewoon de met olie bevuilde vogels voor je als er weer een tankerramp is geweest.

Of de naar zuurstof happende vissen als er weer een onverantwoorde lozing op het oppervlaktewater heeft plaats gevonden.

Die vervuilde vogels en dode vissen hebben alles te maken met de verhouding van de mens tot God.

Waar God niet geëerd wordt – waar niet de belijdenis klinkt van Joëls naam:

Jahwe, Hij is God - daar wordt de schepping in al haar aspecten onteerd.

Ik kan me daarom zo goed vinden in het verlangen van m.n. de kleine christelijke politieke partijen in ons land, dat in het publieke leven de Naam van God weer wordt erkend en geëerd.

Wat zou het inderdaad geweldig zijn als de verantwoordelijke overheidspersonen er zich van bewust zouden zijn, dat het welzijn van ons land er het meeste mee gediend is als we als samenleving God als de hoogste Wetgever erkennen en dat zij onder Koningin Beatrix regeren bij de gratie Gods!

Maar nu dat niet zo is?

Heeft Psalm 8 ons vandaag toch nog iets te zeggen?

Ik zei in het begin, dat ik me zo voorstelde, dat de dichter van deze psalm zijn lied gezongen heeft met zijn kind in zijn armen.

Eén van de uitleggers, die ik raadpleegde, zegt dat David zijn zoon Salomo draagt.

Vast staat in elk geval, dat in het NT deze psalm meer dan eens wordt toegepast op Davids grote Zoon Jezus Christus, o.a. in Hebreeën 2.

Eigenlijk zou je kunnen zeggen dat in Psalm 8 de plaats van mens – de mens zoals hij daar bezongen wordt – vacant is.

De mens van na Genesis 3 is geen mens om lyrisch over te worden.

Maar in Christus is die mens weer opgestaan om de lege plaats te vervullen.

Want is Jezus Christus niet het voorbeeld van de allergrootste afhankelijkheid en van de allergrootste beheersing, dat hier op aarde te zien was?

Want wie bad zo kinderlijk afhankelijk en gehoorzaam als Hij in de hof van Gethsemané?

En wie beheerste zozeer de schepping als Hij, die als zuigeling al de sterren naar zich toe trok; die in de woestijn bij de wilde dieren was; die stormen wist te bezweren en de vissen stuurde in de netten van zijn discipelen; die de dood overwon en het hemelse paleis betrad?

Geen wonder dat de schrijver van de brief aan de Hebreeën deze psalm speciaal op Hem toepast.

Maar dankzij Hem zal het ook weer van ons mogen gelden.

In Hem mogen ook wij hoop koesteren op zeeën te mogen wandelen, stormen te mogen bezweren, muren te doorbreken.

Wat kan een mens daar soms naar verlangen.

En niet alleen hij.

Heel de schepping snakt naar de dag van het openbaar worden van de kinderen van God, zoals Paulus zegt in Rom. 8.

D.w.z. naar de dag dat onze handen niet langer scheef staan voor Gods schepping, maar zorgzaam en genezend.

Wat zal dat heilzaam zijn voor de koeien en de varkens, voor de vogels en de vissen, voor de natuur en de cultuur.

Die dag zal de jongste dag zijn.

En dat zal de dag zijn van de meest heerlijke lofzegging.

De dag dat Jezus zal heersen waar de zon gaat om de grote aarde om.

Het lied in alle talen zal zijn liefde loven overal, en uit de kindermund ontspringt de lofzang die zijn naam omringt.

Dan zal God weer voor ieder God zijn en de mens zal eindelijk weer mens zijn.

Geen lefschopper meer, maar voor eeuwig lofschepper.

De mens die belijdt: Jahwe, Hij is God.

De mens die een Christen is – gelijkvormig aan de Christus.

De mens, die zingen zal:

O HERE, onze Heer, hoe heerlijk is uw naam op de ganse aarde.

AMEN.